

❖❖❖❖ RECENZJE I BIBLIOGRAFIA ❖❖❖❖

KRZYSZTOF JAN WOJCIECHOWSKI:
Współcześni naukowcy weterynaryjni i humaniści
 – wywiady, biogramy. Wydanie I, Warszawa 2017,
 s. 952. ISBN 978-83-944749-0-4. Książka dostępna
 pod adresem: www.Beezar.pl

Zanim przybliżę w kilku zdaniach ostatnią obszerną publikację doc. dr. hab. Krzysztofa Jana Wojciechowskiego *Współcześni naukowcy weterynaryjni i humaniści – wywiady, biogramy* przedstawię w możliwie najkrótszej formie zainteresowania zawodowe tego wybitnego badacza – wirusologa weterynaryjnego zajmującego się księgosuszem, wścieklizną, wirusami oddechowymi bydła, wakcynologią, biotechnologią, wirusami transgranicznymi, historią medycyny weterynaryjnej i humanistyką.

Biografia doc. dr. hab. Krzysztofa Jana Wojciechowskiego jest niebywale interesująca, bogata w liczne osiągnięcia, a przede wszystkim pokazuje realizację ogromnej pomocy weterynaryjnej, szczególnie wirusologicznej dla krajów biedniejszych. W przypadkach biografii tak szczególnych właściwie należałoby podawać pełny życiorys, nie pomijając najdrobniejszych szczegółów... i jak to pogodzić ze zdaniem wypowiedzianym wcześniej?

Krzysztof Jan Wojciechowski urodził się w 1937 r. w Warszawie, w rodzinie niebywale patriotycznej. Od najmłodszych lat przebywał wśród wybitnych postaci. Szkoła średnia to prywatna szkoła Wojciecha Górskiego i Liceum im. Mikołaja Reja w Warszawie. Świadectwo dojrzałości otrzymał w 1954 r. Zaraz też podjął dalszą naukę na Wydziale Weterynaryjnym SGGW w Warszawie. Dyplom lekarza weterynarii uzyskał w 1961 r. Stopień naukowy dr. nauk wet. po obronie pracy doktorskiej i zdaniu egzaminów otrzymał w 1967 r. Pracował w ZHW w Warszawie. Kolejny stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał w 1974 r. w Puławach. Tytuł docenta otrzymał w 1975 r. Wykładał epizootiologię i wirusologię na Wydziale Weterynaryjnym macierzystej uczelni.

W 1977 r. wyjechał w ramach FAO-ONZ na kontrakt do Afganistanu, który trwał do 1982 r. W 1981 r. przeniesiony został do Centrali FAO w Rzymie. Zajmował się zwalczaniem i likwidacją księgosuszu jako globalny

koordynator. Następnie pracował na stałym kontrakcie na stanowisku Animal Health Officer-Virology P4-P5 do 1999 r. W tym czasie był jednym z założycieli Panafrkańskiego Centrum Badania Szczepionek w Etiopii (PANVAC). Opracował projekt PANHEALTH – międzynarodowego laboratorium weterynaryjnego dla Afryki zlokalizowanego w Kenii.

„Inicjował i nadzorował budowę i wyposażenie lub modernizację instytutów badawczych, diagnostycznych i szczepionkowych” w wielu krajach świata, począwszy od Angoli, Afganistanu, Kenii Etiopii, Kamerunu, Mali czy Mozambiku, a kończąc na Iraku, Indiach, Libanie, Haiti, Zambii, Pakistanie, Sudanie, Syrii i Zimbabwie. Doc. dr. hab. Krzysztof J. Wojciechowski jest autorem ponad 120 projektów wdrożonych związanych z wirusologią i epidemiologią oraz budową baz laboratoryjnych.

Z okazji 50-lecia został odznaczony medalem Istituto-Superiore di Sanita in Roma. Na wspomniane projekty zebrał od międzynarodowych sponsorów ponad 150 mln dolarów.

Dla krajów Europy Środkowo-Wschodniej (w tym Polski) realizował projekt rozwoju biotechnologii, natomiast dla Krajów Bałtyckich projekt Informatyki Epizootiologicznej.

Krzysztof J. Wojciechowski jest autorem ponad 250 publi-

kacji, w tym ponad 50 naukowo-badawczych. Przed laty chętnie czytaliśmy drukowane w „Życiu Weterynaryjnym” felietony zatytułowane: *Międzynarodowe obserwatorium weterynaryjne Krisa Wojciechowskiego*. Osobiście wiele dalszych felietonów publikowałem w Biuletynie Wielkopolskiej Izby Lekarsko-Weterynaryjnej.

Z PTNW związany jest od 1961 r. W latach 2007-2010 był kierownikiem Sekcji Historycznej ZG PTNW. W 2008 r. otrzymał tytuł „Członka Honorowego PTNW”. Otrzymał odznakę „Zasłużony dla PTNW”.

Krzysztof J. Wojciechowski jako asystent płk. dr. Konrada Millaka przygotował do wydania wspomnienia swojego mistrza w książce pt. *Kwiaty dla Anny. Wspomnienia Konrada Millaka. Warszawa-Dorpat-Kresy 1886-1920*. Jest autorem niezwykle interesującej publikacji *Widziane z Cafe Gruz – Liceum im. Mikołaja Reja w Warszawie 1950-1955*.

Krzysztof Jan Wojciechowski

Osoby zainteresowane pełnym poznaniem interesującej biografii doc. dr. hab. Krzysztofa J. Wojciechowskiego odsyłam do publikacji, którą omawiam, s. 608-619.

W pierwszych dniach ukazania się na stronie internetowej www.Beezar.pl publikacji K. J. Wojciechowskiego *Współcześni naukowcy weterynaryjni – wywiady, biografie* skreśliłem kilka słów uznania dla tak ogromnej pracy: „Jestem w trakcie czytania publikacji Krzysztofa J. Wojciechowskiego. Czytam po kilka biografów dziennie i z ogromną przyjemnością poznaję życie wybitnych polskich naukowców i po prostu – przyzwoitych ludzi. Książka jest encyklopedycznym kompendium stanu współczesnej polskiej nauki weterynaryjnej z podkreśleniem elementów humanistycznych. Dla stworzenia tego ogromnego dzieła – 952 strony – autor poświęcił kilka lat swego życia. Postawił jednak pomnik wielu wybitnym osobowościom środowiska weterynaryjnego, którzy tworzą Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych. Publikacja ta to żywa historia naszego naukowego Towarzystwa”.

Dzisiaj przystępując do omówienia wymienionej publikacji, jestem już po zapoznaniu się z całością materiału. Na książkę o objętości 952 stron, 288 fot. oraz fot. przy poszczególnych „wybranych biogramach”, reprodukcji 18 ekslibrisów prof. dr. hab. Bohdana Rutkowiaka i 12 reprodukcji pasteli prof. dr. hab. Tomasza Motyła, składają się następujące rozdziały: Przedmowa (Teresa Zaniewska), Wstęp (Krzysztof J. Wojciechowski), Wywiady z wybitnymi naukowcami weterynaryjnymi i współpracownikami (wywiady lub też autopromocje 95 osób), Bibliografia, Galeria fotografii, Wybrane biografie, Aneks, Wykaz skrótów, Indeks osób.

Z wielu biografów korzystałem w swoich pracach historyczno-biograficznych. W zupełności należy zgodzić się ze słowami p. prof. dr. hab. Teresy Zaniewskiej zawartymi w **Przedmowie** omawianej publikacji, która podkreśliła: „Czytelnicy zainteresowani dziejami medycyny weterynaryjnej otrzymują oto wydawnictwo, będące w pierwotnym zamierzeniu Autora historią Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych. Współcześni polscy lekarze weterynarii opowiadają tu sami o sobie bądź udzielają odpowiedzi na pytania, które zadał im Krzysztof Jan Wojciechowski, prowadząc wielogodzinne rozmowy dotyczące poszczególnych etapów ich życia oraz drogi zawodowej. (...) Autorowi opracowania zależało, aby skupionych wokół PTNW ludzi ukazać ze wszystkich możliwych stron, stąd mozaikowa struktura jego książki. Składają się na nią zarówno teksty będące autoprezentacją lekarzy weterynarii, jak i wywiady z nimi przeprowadzone, a także dodatkowe uzupełnienia autora tego opracowania. (...) Lektura tej książki sprawi przyjemność każdemu, kto interesuje się historią Polski i dziejami polskiej nauki”.

Sam autor o tej publikacji we **Wstępie** powiedział: „W kwietniu 2007 r. ówczesny prezes Polskiego

Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych (PTNW) prof. dr. hab. dr. h.c. Zygmunt Pejsak na Walnym Zgromadzeniu Towarzystwa zwrócił się do mnie z propozycją opracowania i wydania historii PTNW. (...) Rozpoczynając pracę nad historią PTNW w kwietniu 2007 r. przeprowadziłem w wytwornym Pałacu Czartoryskich w Lublinie, siedzibie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, pierwszy wywiad – z prof. dr. hab. dr. h.c. mult. Edmundem Prostem (1925-2008), byłym prezesem i wielkim ambasadorem Towarzystwa i zawodu lekarza weterynarii, szczególnie środowiska naukowego, znakomitym redaktorem »Medycyny Weterynaryjnej« – organu PTNW.

Następnie spędziłem kilkanaście dni w PIWet.-PIB w Puławach na zaproszenie jego dyrektora naczelnego prof. dr. hab. dr. h.c. mult. Mariana Truszczyńskiego, i rozmawiałem z wieloma naukowcami, nagrywając ich wypowiedzi na taśmę magnetofonową. Poza tym ruszyłem w Polskę, do miejsc, gdzie spodziewałem się znaleźć wybitnych naukowców związanych z Towarzystwem (...). Wiele osób, w niedalekiej przeszłości aktywnych, było niedysponowanych. Rozmowy zostały przeprowadzone w ich miejscach pracy, mieszkaniach prywatnych, szpitalach, a nawet hospicjach. Zdarzało się też tak, że niektórzy moi rozmówcy, mimo że mieli ciekawą przeszłość, jednak woleli obecnie jej nie wspominać. Wiele rozmów było pasjonujących i czyta się je jak dobrą literaturę (...).”

Dodam, że każdy wywiad był autoryzowany z podpisem rozmówcy.

Opracowanie doc. dr. hab. Krzysztofa J. Wojciechowskiego czyta się z ogromną przyjemnością i zaciekawieniem dlatego, że niemal w pełni poznajemy życie wielu wybitnych przedstawicieli naszego pięknego zawodu, ale także dlatego, że jest znacznie szersze od wydawanych „Słowników biograficznych” zawierających tylko suche elementy zawodowe opisywanych lekarzy weterynarii. We wspomnianych wywiadach często mamy możliwość poznania procesów myślowych osób rozmawiających, prywatne opinie dotyczące życia w tamtych trudnych latach. Poznajemy także marzenia. Faktycznie w pracy doc. Krzysztofa J. Wojciechowskiego odnajdujemy szeroką gamę historii nauk weterynaryjnych. W niezwykle ciekawy sposób, w inny od dotychczas prezentowanych, pokazana jest szeroko rozumiana historia Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych. Historia pokazana przez pryzmat biograficzny poszczególnych wybitnych przedstawicieli naszego zawodu.

Książka Krzysztofa J. Wojciechowskiego *Współcześni naukowcy weterynaryjni – wywiady, biografie* funkcjonuje w wersji elektronicznej. Przekonany jestem, że dla tak wybitnego dzieła powinno znaleźć się miejsce wśród książkowych publikacji na półkach bibliotek, a szczególnie bibliotek uczelnianych i Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych.

Włodzimierz A. Gibasiewicz